

СТРУКТУРНА ПОБУДОВА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ З УРАХУВАННЯМ ФАКТОРУ БЕЗПЕКИ

STRUCTURAL CONSTRUCTION OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF BUSINESS ADMINISTRATION TAKING INTO ACCOUNT THE FACTOR OF SECURITY

Статтю присвячено дослідженню структури організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю в Україні. Визначені теоретичні і методологічні принципи структурного проектування організаційно-економічного механізму управління бізнесом з виділенням специфіки його організаційних і економічних компонентів. Розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення структурної побудови організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки у сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: менеджмент, безпека підприємницької діяльності, економічна безпека, економічна загроза, економічна небезпека, організаційно-економічний механізм.

Статья посвящена исследованию структуры организационно-экономического механизма управления предпринимательской деятельностью в Украине. Определены теоретические и методологические принципы структурного проектирования организационно-экономического механизма управления бизнесом с выделением специфики его организационных и экономических компонентов. Разработаны практические реко-

мендации по совершенствованию структурного построения организационно-экономического механизма управления предпринимательской деятельностью с учетом фактора безопасности в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: менеджмент, безопасность предпринимательской деятельности, экономическая безопасность, экономическая угроза, экономическая опасность, организационно-экономический механизм.

The article studies the structure of the organizational and economic mechanism of business administration in Ukraine. Theoretical and methodological principles of structural design of the organizational and economic mechanism of business administration with the release of specifics of its organizational and economic components are defined. Practical recommendations for the improvement of structural construction of organizational and economic mechanism of entrepreneurship taking into account the factor of business security in the current economic conditions were developed.

Key words: management, business security, economic security, economic threats, economic hazards, organizational and economic mechanism.

УДК 005.2+338.1

Грищенко В.Ф.

к.е.н., доцент, заступник завідувача кафедри управління Сумський державний університет

Грищенко І.В.

к.е.н., старший викладач кафедри управління

Сумський державний університет

Юла Ю.С.

студент

Сумський державний університет

Постановка проблеми. Актуальність проведеного нами дослідження, у сучасних умовах господарювання, полягає не тільки в складності забезпечення узгодженості економічних інтересів і безпеки як окремих суб'єктів підприємницької діяльності, так і суспільства в цілому, але і в необхідності побудувати абсолютно нову, економічно безпечну систему підприємницької діяльності, що може бути забезпечено створенням відповідного ефективного організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки, який дозволить найбільш раціональним способом розподілити покладені на нього управлінські функції в усьому різноманітті елементів внутрішнього і зовнішнього середовищ. Загострення в Україні та Світі економічної та соціально-політичної кризи, інтенсифікація негативного впливу на бізнес з боку як зовнішніх, так і внутрішніх чинників тягне за собою постановку абсолютно нових завдань сталого економічного розвитку нашої країни, в ряду яких одним з найважливіших є створення і підтримання ефективного організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю, що забезпечує урахування фактору безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

При дослідженні проблем було проаналізовано наукові результати, що викладені у роботах вітчизняних та закордонних авторів. На особливу увагу заслуговують роботи таких науковців як Р. Білик [1], А. Васіна [2], В. Васюренко [12], Э. Гірусов [3], О. Гладилін [4], О. Древаль [5], Г. Дудукало [6], О. Есаулко [4], Е. Лапін [7], Н. Лук'янчиков [8], І. Мігус [9], М. Міненко [9], С. Молчаненко [4], О. Наумов [13], В. Новицький [10], Ю. Осіпов [11], Л. Піддубна [12], І. Потравний [8], В. Поленчук [13], С. Силантьєв [14], А. Стельмашук [15], О. Супрун [16], Е. Фомічова [17], А. Чухно [18], О. Шимко [19], що присвячені дослідженню сучасних тенденцій розвитку підприємництва в рамках окремої регіональної системи. Поняття «організаційно-економічний механізм» є досить глибоко вивченим у сучасній науковій та спеціалізованій економічній літературі [1-19]. Разом з тим, подальшого дослідження потребують питання, пов'язані з побудовою в Україні ефективного організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки, що забезпечує узгодження економічних інтересів і безпеки як окремих суб'єктів підприємницької діяльності, так і суспільства в цілому.

Постановка завдання. Метою роботи є розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення структурної побудови організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки у сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення реалізації на практиці концепції побудови економічно безпечної системи підприємницької діяльності припускає, на нашу думку, розроблення відповідного ефективного організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки, що забезпечує узгодження економічних інтересів і безпеки як окремих суб'єктів підприємницької діяльності, так і суспільства в цілому.

Автори розглянутих нами наукових робіт [1-19] економічні важелі і стимули не розглядають як єдину систему, яка охоплює абсолютно всі елементи організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки. В переважній більшості випадків вони орієнтовані, на стимулювання та розвиток лише окремих функцій управління господарськими операціями з урахуванням фактору безпеки. На наш погляд, доцільно застосувати системний підхід до удосконалення організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки.

Ми вважаємо, що в структурі організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки доцільно виділяти керуючу і керовану підсистеми, хоча чітко виділити ці підсистеми іноді буває дуже важко. Функціонування організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки здійснюється шляхом взаємодії керуючої та керованої підсистем між собою і з зовнішнім середовищем по каналах зв'язку.

На нашу думку, принципову схему керуючої та керованої підсистем організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки в Україні можна представити на рис. 1.

Керуюча підсистема організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки отримує і обробляє інформацію про стан підсистем суб'єкта підприємницької діяльності і, маючи в своєму розпорядженні мету управління та правила прийняття рішень, здійснює керуючий вплив, спрямований на забезпечення безпеки суб'єкта підприємницької діяльності. У результаті цього впливу керована підсистема організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки змінює свій стан, що фіксується керуючою системою. На стан

керуючої та керованої підсистем організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки в кожен фіксований момент часу впливають також зовнішнє середовище і попередні стани суб'єкта підприємницької діяльності.

Керуюча підсистема організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки здійснює управління керованою підсистемою шляхом збору, обробки та аналізу інформації. Основна функція керуючої підсистеми організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки – отримання інформації, її обробка та визначення, на основі отриманих даних, поведінки керованої системи організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки.

Слід зазначити, що схеми функціонування організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки різних суб'єктів підприємницької діяльності можуть мати істотні відмінності. При функціонуванні організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки суб'єктів підприємницької діяльності керуюча підсистема, наприклад, може фіксувати зміни станів не тільки об'єкта, а й зовнішнього середовища з метою прогнозування реакцій суб'єкта підприємницької діяльності на ці зміни.

Функціонування запропонованого нами організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки, реалізується з використанням принципу зворотного зв'язку: всі керуючі впливи керуючої підсистеми запропонованого механізму формуються на основі збору і обробки інформації про реакцію керованої підсистеми на попередні дії керуючої підсистеми та стан внутрішнього і зовнішнього середовища суб'єкта підприємницької діяльності. Це дозволяє керуючій підсистемі, запропонованого нами організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки, забезпечувати безпеку підприємницької діяльності, нейтралізуючи зовнішні шуми, завади та перешкоди, аналізуючи зміну станів керованої підсистеми організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки в часі.

Мета «забезпечення безпеки підприємницької діяльності», в даному випадку, є складною функцією ряду техніко-економічних показників і задає поведінку керуючої підсистеми організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки, що для реальних суб'єктів підприємницької діяльності визначається, як правило, не одним, а кіль-

кома завданнями. У зв'язку з цим при описі функціонування організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки виникає ряд проблем, які знаходять своє формальне вираження, зокрема, в проблемі багатокритеріальних оптимізаційних задач. Досягненню мети функціонування органі-

заційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки можуть заважати і такі внутрішні причини, як неузгодженість цілей і завдань окремих його підсистем і їх елементів.

Вивчення процесу функціонування організаційно-економічного механізму управління підпри-

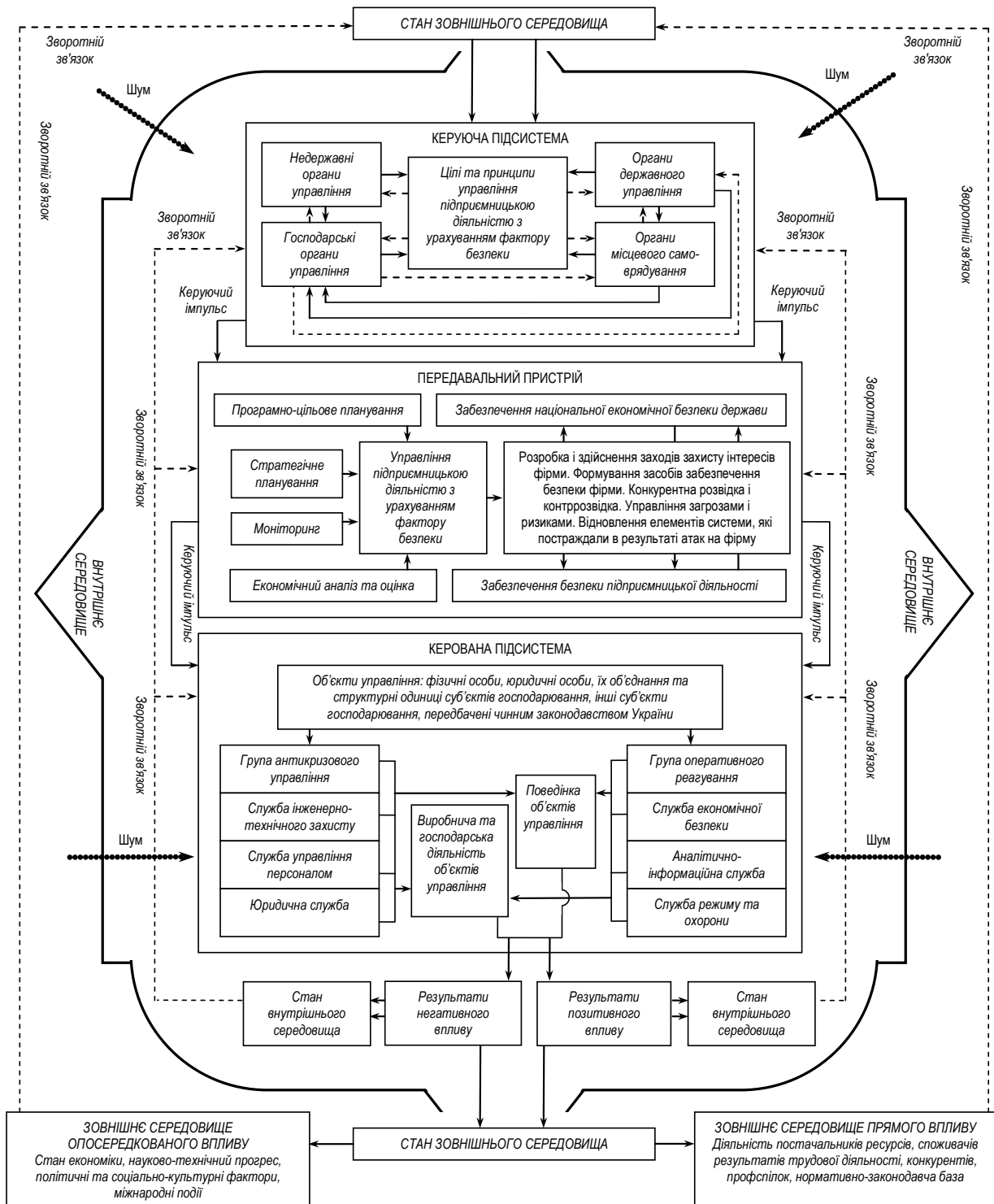

Рис. 1. Структурна побудова організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки

Джерело: розроблено авторами

ємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки передбачає наявність повного формалізованого опису його підсистем (керуючої і керованої), яке для реальних суб'єктів підприємницької діяльності, з тих чи інших причин, побудувати практично неможливо. Така ситуація є типовою практично для всіх суб'єктів господарювання. В результаті виникає необхідність у використанні принципу, відповідно до якого аналіз поведінки підсистем організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки та вплив на них в цілому проводяться через входи системи на основі інформації, одержуваної з виходів.

При такому способі дослідження підсистеми організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки можуть бути описані статистичними моделями з використанням методів кореляційного, регресійного або факторного аналізу. У міру вивчення внутрішньої структури керуючої і керованої підсистем організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки необхідність в застосуванні описаного вище принципу може відпадати, оскільки його використання пов'язане з неповнотою інформації про структуру керуючої і керованої підсистем організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки.

На нашу думку, сумісність економічного зростання і забезпечення безпеки підприємницької діяльності можлива тільки у тому випадку, коли абсолютно усі, без будь-якого винятку, учасники господарських відносин визнають взаємну залежність та необхідність узгодженості пріоритетів безпеки та соціально-економічного зростання, і саме на цих засадах будуватимуть свої соціально-економічні взаємовідносини, спільно попереджуючи нищення економіки нашої країни. Ми вважаємо, що у цілому запропонована нами удосконалена схема структурної побудови організаційно-економічного механізму може забезпечити практичну реалізацію цілей і задач забезпечення безпеки підприємницької діяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Результати проведеного нами дослідження свідчать, що структура організаційно-економічного механізму – це його поелементний склад, який може бути виражений у функціональному та просторовому взаєморозташуванні елементів з урахуванням фактору часу. Саме він визначає властивості організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки і відповідає концепції його удосконалення.

Для нормального функціонування організаційно-економічного механізму управління підпри-

ємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки необхідні дії, як людини, так і спеціальних технічних засобів щодо сприйняття, фіксації, передачі, перетворення, обробки та зберігання інформації. Такі дії забезпечують нормальний перебіг процесу забезпечення безпеки підприємницької діяльності та реалізуються спеціальними елементами керуючої і керованої підсистем організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки.

Функціонування організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки, що розглядається нами як сукупність цілеспрямованих дій щодо забезпечення безпеки підприємницької діяльності, може бути реалізоване у повному обсязі лише тоді, коли керуюча підсистема матиме мету і завдання щодо забезпечення безпеки, а також буде забезпечена чіткими правилами прийняття рішень в тих чи інших ситуаціях.

Ми вважаємо, що саме запропонований нами організаційно-економічний механізм управління підприємницькою діяльністю з урахуванням фактору безпеки сприятиме формуванню раціональної та збалансованої просторової структури економіки; розвитку ефективних конкурентоздатних видів економічної діяльності; раціональному використанню трудових ресурсів, вирівнюванню соціально-економічного розвитку регіонів; досягненню регіональної збалансованості інтересів охорони природного середовища та соціально-економічного розвитку; покращенню демографічної ситуації, збільшенню тривалості життя населення регіону; покращенню стану природного середовища; підвищенню ВРП.

Подальші дослідження у даному напрямку нададуть можливість удосконалення окремих інструментів організаційно-економічного механізму управління підприємницькою діяльністю в Україні з урахуванням фактору безпеки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Білик Р. Р. Механізми та інструменти забезпечення економічної безпеки регіонів України в процесі децентралізації / Р. Р. Білик // Бізнес-Інформ. – 2015. – № 9. – С. 67-72.
2. Васіна А.Ю. Організаційно-функціональний механізм структурного реформування національної економіки: теоретичні й методологічні основи формування / А. Ю. Васіна // Економіка та держава. – 2016. – № 4. – С. 64-68.
3. Гирусов Э. В. Экология и экономика природопользования / Э.В. Гирусов и др. – М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998. – 455 с.
4. Гладилин А. В. Организационно-экономический механизм развития совместного предпринимательства в традиционном аграрном регионе / А. В. Гладили-

лин, А. Н. Есаулко, С. А. Молчаненко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 6(168). – С. 229-235.

5. Древаль О.Ю. Структурно-логічна побудова організаційно-економічного механізму екологізації експортно-імпортних операцій / О.Ю.Древаль, В.Ф.Грищенко, І.В.Грищенко // Матеріали за VI міжнародна научна практична конференція «Научний потенціал на света -2010. Ікономики. Държавна администрация». – Софія, България, 2010. – Т. 2. – С. 23 – 30. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/24_NPM_2010/Economics/71302.doc.htm

6. Дудукало Г.О. Удосконалення механізму управління підприємством на засадах ефективного використання персоналу / Г.О. Дудукало // Актуальні проблеми економіки. –2013. – № 8(146). – С. 55-59.

7. Лапин Е.В. Оценка экономического потенциала предприятия: [Монография] / Е.В. Лапин. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. – 360 с.

8. Лукьянчиков Н.Н. Экономика и организация природопользования / Н.Н. Лукьянчиков, И.М. Потравный. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 454 с.

9. Мігус І. П. Розробка механізму забезпечення економічної безпеки службами безпеки охоронних підприємств / І. П. Мігус, М. В. Міненко // Бізнес-Інформ. – 2015. – № 6. – С. 54-59.

10. Новицький В.Є. Економічні ресурси цивілізаційного розвитку / В.Є. Новицький. – К.: НАУ, 2004. – 268 с.

11. Осипов Ю.М. Основы теории хозяйственного механизма / Ю.М. Осипов. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – 368 с.

12. Піддубна Л. І. Організаційно-управлінський

механізм розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств Харківського регіону / Л. І. Піддубна, В. О. Васюренко // Бізнес-Інформ. – 2013. – № 10. – С. 367-372.

13. Поленчук В.М. Економічний механізм розвитку підприємств у історичному досвіді ринкових трансформацій / В.М. Поленчук, О.Б. Наумов // Економічні інновації. – 2011 – Вип. 45. – С. 192-199.

14. Силантьєв С.О. Економічні механізми інноваційно-активних підприємств / С.О. Силантьєв // Актуальні проблеми економіки. –2013. – № 5(143). – С. 132-140.

15. Стельмащук А. М. Система механізмів сталого розвитку та економічної безпеки національного господарства [Електронний ресурс] / А.М. Стельмащук // Всеукраїнський науково-виробничий журнал Інноваційна економіка. – 2011. – № 7. – С. 272-276. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/inek/2011_7/272.pdf.

16. Супрун О. М. Господарський механізм у розвитку та регулюванні економіки / О.М.Супрун // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 1. – С. 122-124.

17. Фомичева Е.В. Экономика природопользования: [учебник] / Е.В. Фомичева. – М.: Издательско-торговая корпорация «Демков и Ко», 2004. – 396 с.

18. Чухно А. Господарський механізм та шляхи його вдосконалення на сучасному етапі / А. Чухно // Економіка України. – 2007. – № 3. – С. 60-67.

19. Шимко О. В. Організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності роздрібних торговельних підприємств / О. В. Шимко // Бізнес-Інформ. – 2015. – № 9. – С. 212-217.